

Program, Portfolio Management. P3M-2022: зб. тез. доп. VII Міжнародної наук.-практ. конф. 02-03 груд. 2022. Одеса. ІШР. Т1. С. 56-62.

3. Данченко О. Б., Коломицева О. В, Круль К. Я., Денчик О. Р. Метод управління можливостями та загрозами в проектах агропромислового комплексу. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ, 2019. № 54. С. 60-65. DOI 10.24025/2306-4420.0.54.2019.178564.

УДК 167.7:005.8:339.9

Медведєва О.М., Россошанська О.В., Рач В.А.

Наукова школа “Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем в епоху економіки знань” VARIORUM

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ У СУЧАСНОМУ ВАНІ-СВІТІ

"Все нове - це добре забуте старе"

Жак Пеше

Протягом останніх 60-70 років суттєво змінювалися концепції життєдіяльності цивілізації. Вони висвітлювали базові характеристики світу людського соціального життя в умовах динамічної швидкої зміни оточення речей як продуктів нових технологій.

Аналіз оглядових джерел показав, що перша концепція SPOD-світу (steady – стійкий; predictable – передбачуваний; ordinary – простий, definite – визначений) протрималась до початку 1990-х років. Але її характеристики в період 70-80-х років ХХ століття перестали відповідати дійсному стану цивілізації. Достатньо швидко збільшувалась кількість не-факторів в будь-яких ситуаціях життєдіяльності. Завдяки розповсюдженню інформаційних технологій суспільство переходило з «інформаційної пустелі» до «інформаційних джунглів». На таку тенденцію після завершення холодної війни відреагували американські військові-стратегі шляхом висунення нової

концепції VUCA-світу (volatility – нестабільний; uncertainty – невизначений; complexity – складний; ambiguity – неоднозначний), яка відображала його реальну складність. Основою бачення та розуміння суспільства стала нематеріальна економіка, основана на знаннях та передових технологіях. Драйвером складного світу виступила екосистема соціуму, яка формувала нову цифрову культуру в умовах переходу з «інформаційної пустелі» до «інформаційних джунглів». Ключем розвитку стали творчі ідеї та новітні технології, а джерелом – вільні творчі особистості. Завдяки цьому протягом майже 30-ти років у VUCA-реальності відбувалися зміни, які призвели світ до втрат практично усіх орієнтирів векторів руху й правил гри. Світ став ще більш складним. У 2020-ті році американський футуролог Жамі Кассіо експлікував нову концепцію BANI-світу, яка значно адекватніше відображає реальність сьогодення, й виникла за декілька років до пандемії. Описуючи образно, VUCA-світ підійшов до точки сингулярності, «тріснув» і перетворився на тендітний BANI-світ. Кожна категорія VUCA-світу ніби перейшла в інший розряд – з площини туманної невизначеності у багатомірний простір хаосу, який постійно «згущується». І цей простір став крихким (B - brittle), тривожним (A - anxious), нелінійним (N - nonlinear) та незрозумілим (I - incomprehensible).

В умовах зміни концепцій життєдіяльності цивілізації відбувався розвиток і трансформація управління проектами (УП) як галузі знань. Вивчення динаміки цих процесів у зв'язку з окремими світами дозволило встановити суттєві напрямки зміни в управлінні проектами в історичному аспекті (табл. 1).

Таблиця 1 – Етапи зміни парадигм в галузі знань управління проектами

Світ	Період, роки	Суттєві зміни в галузі управління проектами (УП)	Домінуюча управлінська парадигма
SPOD	1950-і	Впровадження матричної схеми УП, розробка методів CPM та PERT, розвиток	Не експлікована

		УП по стадіях життєвого циклу на основі принципів системного підходу .	
	1960-і	Поява перших прикладних програм для УП, розробка методу GERT-мережі, створення IPMA та PMI.	Технічна
	1970-і	Розвиток системного підходу до УП з акцентом на фактори зовнішнього оточення проєкту, широкого впровадження комп'ютерних технологій та конвергенція методів прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності.	
	1980-і	Розгляд УП як самостійної системоутворювальної міждисциплінарної галузі наукових досліджень, формування першого зведення знань РМВоК. Ввведення до практики методів управління змінами в управлінні змістом, якістю, ризиками проєктів, командоутворенням. Широка конвергенція методології УП в практику не тільки великих, а і середніх та малих підприємств.	
VUCA	1990-і	Розвиток процесів глобалізації, уніфікації та стандартизації з використанням Інтернет, відкриття програм сертифікації менеджерів проєктів, розширення меж використання методів УП на соціальні, екологічні, політичні й інші види проєктів, різні сфери діяльності та країни світу.	
	2000-і	Розвиток УП під егідою концепції максимального наближення проєкту до конкретного споживача в умовах насиченого ринку, формування концепції управління по цілях, поява та розвиток гнучких методологій УП.	Фенотипна
	2010-і	Розвиток методів УП на базі інформаційних технологій, використання технологій блокчейн, конвергенція УП у наукомісткі складні галузі, відпрацювання схеми управління типовими проєктами, поява великої	Тріадна

		кількості робочих місць для проєктних фахівців.	
BANI	2020-і	Розроблення 7-х редакції РМВоК - перехід від групи процесів до принципів, від галузей знань до галузей діяльності. Очікування. Інституалізація УП на основі комбінованих (гібридних) технологій	Остаточню не експлікована

Джерело: запропоновано авторами з використанням відкритих джерел оглядової інформації.

Головний висновок з аналізу таблиці – цивілізація перейшла жити в світ проєктів. В компаніях різко збільшився не тільки обсяг проєктної діяльності, але й різновид проєктів, які умовно можна поділити на першопрохідницькі, повторювані та стандартні (за термінологією 1990-х років), які в сучасному трактуванні постають як проривні, розвитку та операційні. Базовою основою розвитку УП у SPOD-світі був системний підхід, який в межах менеджерської та фенотипної парадигм поступово «розчинився» між галузями знань та процесами.

Під час розширення сфер застосування відбувалася «галузевізація» стандартних проєктів, виконавці яких слабо розуміють справжню сутність УП. УП для багатьох стало інструментарієм з зрозумілим інтерфейсом. В результаті, за даними дослідницької компанії Standish Group, у 2022 році тільки близько 35% проєктів, що реалізуються по всьому світові, є успішними. Ані гнучке управління, ані застосування нових інформаційних технологій не врятували від прояву BANI- світу. Проявилась і крихкість, і нелінійність, і незрозумілість, і, як наслідок, і непізнаваність. Всі ми відчули неспокійність та тривожність -симптоми «хронічного захворювання» XXI століття від «гіперускладнення світу». На початку 2020-х років (переходу до BANI- світу) це проявилось у явищі «тотального», «масового емоційного» вигорання та ін. Результатом цього став феномен «великого добровільного звільнення» зі своїх робочих місць найбільш досвідчених і молодих працівників, які подають надії. Вперше цей феномен був зафіксований у США, а згадані працівники динамічно поповнюють когорту «актуалізаторів», яким притаманне YOLO-мислення. Це

мислення базується на таких основних принципах: «я вільна особистість», «самореалізуйтеся», «я найкращий начальник сам собі», «орієнтуватися на власні рішення, а не на нав'язані суспільством норми», «жити сьогоднішнім днем, цінити момент, жити тут і зараз», «займатись любимою справою», «відчувати щастя від того, що живеш і приносиш щастя іншим», «все більше намагатись витратити гроші, а не відкладати на майбутнє», «початок рутинної роботи - початок швидких змін». В результаті з'явилося нове соціально-економічне явище - YOLO-економіка, яка є комфортною для 18-35 річних особистостей, у яких в основу піраміди Маслоу додалась нова потреба – присутність в соціальних мережах та «життя в телефонах». Проте YOLO-економіка підходить не всім, незважаючи на те, що набирає обертів за рахунок того, що люди хочуть змін, а сьогоднішня ситуація дозволяє застосувати свої сили в інших галузях. На сьогодні у Microsoft 40% (а у Blind - 49%) усіх співробітників мають намір змінити місце роботи.

Висновок. Сьогодні змінюється все. І мислення людей, їх поведінка, ставлення до роботи, роботодавця, до речей і грошей, і багато до чого... При цьому, людина за своїми фізичними, психологічними властивостями та особистими можливостями має обмеження, які не дозволяють їй стати «суперменом». Що робити далі? Вкрай важливо НЕ продовжувати за інерцією те, що пропонувалося і «підігрівалося» у VUCA-світі, і продовжує (з причини необхідності багатьом людям реалізувати нову основу піраміди Маслоу) масово пропагуватися сьогодні. Це вимога розвиватись й постійно змінюватись за рахунок постійного навчання новим знанням, постійно змінювати набір умінь (жорстких, м'яких), проходити всілякі сертифікації, відслідковувати тренди та прогнози, відслідкувати своє психологічне здоров'я, постійно... , і такого не перерахувати. Треба зупинитись та звернутись до... минулого, того моменту коли почався VUCA-світ. Тоді стане зрозумілим, що проблема не в людях, а в системі. Є. Демінг стверджував, що «90% проблем належить системі (відповідальність менеджменту), 6% проблем

– особисті», тому «для вдосконалення системи потрібно не втручання, а її фундаментальна зміна». Тобто, доцільно повернутися до справжнього (а не декларативного) застосування системного підходу, який сьогодні базується на системному мисленні 2.0. Доцільно повернутись до соціосистемної моделі організації Рассел Акоффа, до його методології інтерактивного (а не проактивного) планування, до його «теорії практики», до застосування такого терміну, як «актор» а не «стейкхолдер», та ін. При цьому, використовувати структуру BANІ як «об'єктив, через який можна побачити та структурувати те, що відбувається у світі» (Ж. Кассіо). А головне – побачити під час використання можливості для реагування на загально методологічному рівні в епоху ідей: подолати крихкість - розвитком стійкості за рахунок творчості, тривогу та занепокоєння з приводу майбутнього - співчуттям «в моменті» та уважністю до сьогодення, нелінійності – за допомогою гнучкості, незрозумілість - прозорістю та інтуїтивним «схопленням» за рахунок трансцендуального мислення осяянням, за якого людина може швидко реагувати, бачити нюанси та розуміти, як це інтегрувати (відчути інсайт). Доцільно повернутись до переосмислення контексту того, що не сприймалося раніше, а саме: «Менеджмент помер. Маркетинг помер. Стратегія померла», довгострокове планування – це повна маячня, в реальному житті менеджери поводяться зовсім не так, як це описано в розумних книгах; знайдені успішні моделі живуть лише кілька років (а деякі значно менше), та багато іншого, що сьогодні вже не викликає такого опору, який спостерігався раніше.

Світ перейшов до епохи ідей, в якому для перемоги потрібно визнавати, що нове – вже старе, а важливо те, що сьогодення актуальне. Світ бажає жити в епосі актуального тому, що це приносить людям радість.

Певні нароби на методологічному рівні в цьому напрямку є в науковій школі VARIORUM: модель системи 2.0, піраміда «4М», концепт мислення «НІКС-мислення», методологія управління першопрохідницькими проєктами на основі системної теорії практики, рольове представлення робочого місця

начальника (правителя, керівника, менеджера, управлінця) як джерела відчуття безпеки, радості та щастя співробітників та інших акторів для суттєвого зниження складності УП, матрична модель реалізації позиції «начальник».

Нами запропоновано пролегомени учення в межах концепту ЄДИНОЇ НАУКИ по Б. Кедрову з нашими доповненнями. Основу учення складає нова класифікація наук на традиційні, міждисциплінарні, комплексні, науки-канва як компонентів єдиної науки. Клас «науки-канва» об'єднує математику, логіку, кібернетику і нову науку інмералогію. Побудована ендогенна мережа категорії «знання», яка розв'язує питання співвідношення категорій-феноменів «дані», «інформація», «знання». В умовах BANI-світу та YOLO-економіки доцільно вводити або розширювати нові поняття, які змістовно корелюються з категоріями цих соціально-економічних феноменів (наприклад, комфортна безпека, ендогенна та екзогенна мережі, явінг, сутнісний хаос та ін.). Це дозволить не «перетягувати» відомий зміст понять до пояснень нових термінів. А головне - реалізувати основний принцип системної теорії практики: будь яка сучасна діяльність - це цілісність практики, науки, навчання та таланту.